

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Wetsvoorstel Leeruitkomsten onder de loep

Stoom en kokend water: nooit handig... op de blaren zitten?
Voorstel: Intrekken van het wetsvoorstel zoals het nu op tafel ligt...
En dan een project rond opleiding en varianten...

In dit document zetten we onze meest kritische kanttekeningen bij het wetsvoorstel op een rijtje. Daarbij zitten de concrete fouten in dat stuk, maar ook allerlei omissies die tevens moeten worden hersteld. Ook gaat het om wezenlijke correctie die nodig zijn, met daarnaast voorstellen op tot duidelijke verbeteringen te kunnen komen.

Voor alle duidelijkheid stellen we dat we van mening zijn dat het wetsvoorstel van tafel moet, gelet op het onnodig introduceren van nieuwe zaken, maar die eigenlijk al gewoon binnen de huidige wet- en regelgeving haalbaar zijn.

Tevens pleiten we voor het in plaats daarvan gaan opstarten van een project rond het actualiseren van het begrip opleiding, de varianten deeltijd en duaal en het gaan werken met een systeem waarbij de koppeling tussen studiepunt en studielast wordt losgelaten, zonder verder in de juridische problemen te komen. In samenhang daarmee wordt voorgesteld te gaan werken met de begrippen 'unit' (een algemene eenheid) en 'credit' (de standaard voor competenties).

A Omissies wetsvoorstel

A.1 Definitie van het begrip 'eenheid van leeruitkomsten'

Een uitgebreide analyse toont aan dat de definitie van het begrip 'eenheid van leeruitkomsten' onnodig gedetailleerd is en daarmee niet aansluit bij hetgeen onder deze eenheid dient te worden verstaan.

Het gaat daarbij om de twee volgende belangrijke aspecten:

- Een 'eenheid van leeruitkomsten' in een specifieke invulling van de 'onderwijseenheid', dus een variant erop.
- Het volgen van een 'eenheid van leeruitkomsten' impliceert te allen tijde het gebruikmaken van de leerwegaafhankelijke aanpak.

De definitie in het wetsvoorstel is:

eenheid van leeruitkomsten: onderwijseenheid waarin een samenhangend geheel van kennis, inzicht en vaardigheden is opgenomen welke een student op een leerwegaafhankelijke wijze kan verwerven en waarvan de beheersing op een leerwegaafhankelijke wijze kan worden aangetoond.

Op basis van onze analyse betreft het de volgende omschrijving die moet worden gebruikt:

Eenheid van leeruitkomsten: onderwijseenheid die een student op een leerwegaafhankelijke wijze volgt en laat tentamineren.

A.2 Fouten in artikel over het studieplan

Er is een nieuw artikel in het wetsvoorstel opgenomen. Lid 1 daarvan dient evenwel te worden aangepast op basis van een aantal aspecten, kijkend naar de wijze waarop een en ander is verwoord.

Het gaat hierbij vooral om de volgende zaken:

- Het studieplan dient te worden opgesteld alvorens een of meerdere eenheden van leeruitkomsten wordt gevolgd - en niet 'indien... volgt'.
- Daarbij moet dit ook gelden voor degenen die nog niet aan een opleiding zijn begonnen en daarmee worden gezien als hebbende de status van aspirant-student.
- Het moet duidelijk zijn dat het studieplan betrekking heeft op maximaal 30 studiepunten en niet, zoals in de toelichting staat, per 30 studiepunten.
- Ook moet worden vermeld dat het gaat om studiepunten die in ieder geval betrekking hebben op die eenheden van leeruitkomsten.
- De aangepaste definitie van de eenheid van leeruitkomsten wordt hierin meegenomen.

De wettekst die door de overheid wordt voorgesteld, is:

Artikel 7.14a. Studieplan bij eenheden van leeruitkomsten

1. *Indien de student een of meerdere eenheden van leeruitkomsten volgt, en voornemens is gebruik te maken van de mogelijkheid tot leerwegonafhankelijke invulling daarvan, stelt het instellingsbestuur in overleg met de student per maximaal 30 studiepunten, of, indien de studielast van een eenheid van leeruitkomsten meer bedraagt, per eenheid van leeruitkomsten, een studieplan vast.*

Ons voorstel betreft de volgende tekst:

Artikel 7.14a. Studieplan bij eenheden van leeruitkomsten

1. *Indien de (aspirant-)student voornemens is een of meerdere eenheden van leeruitkomsten te gaan volgen, stelt het instellingsbestuur in overleg met de (aspirant-)student een studieplan vast per maximaal 30 studiepunten voor de betreffende eenheden van leeruitkomsten of, indien de studielast van een eenheid van leeruitkomsten meer bedraagt, per eenheid van leeruitkomsten..*

We hebben de komma voor de laatste 'of' weggelaten. In de tekst van het wetsvoorstel moet ook een komma verdwijnen aan het eind, na leeruitkomsten.

A.3 Ontbreken van het woordje 'van'

Artikel 1.14 - lid 2d:

de wijze waarop de beheersing van de eenheid of eenheden leeruitkomsten zal worden aangetoond en beoordeeld.

In deze zin ontbreekt het woordje 'van': 'de wijze waarop de beheersing van de eenheid of eenheden **van** leeruitkomsten zal worden aangetoond en beoordeeld.

A.4 Vergeten de verwijzing aan te passen

Artikel 7.3

6. Het examen, bedoeld in het derde lid, dat met goed gevolg is afgelegd en de met het oog daarop vervaardigde werkstukken worden door het instellingsbestuur gedurende een periode van ten minste zeven jaar bewaard.

In artikel 7.3 is er een lid bijgekomen, lid 3, en de rest is opgeschoven. De verwijzing 'derde lid' in lid 6 dient derhalve '**vierde lid**' te zijn.

A.5 Taal: Gebruik van 'voor zover'

7.3 lid 2

Een onderwijseenheid kan betrekking hebben op de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening en op de beroepsuitoefening in verband met het onderwijs in een duale opleiding, voorzover deze activiteiten onder begeleiding van het instellingsbestuur plaatsvinden.

7.8 lid 4

Aan de propedeutische fase is, voorzover in de onderwijs- en examenregeling niet anders is bepaald, een propedeutisch examen verbonden.

Een al eerder bestaande fout kan meteen worden hersteld. Het gaat om het gebruik van de zinsede 'voorzoover'. Het moet 'voor zoover' zijn.

A.6 Gebruik van 'ter zake'

7.13

2. In de onderwijs- en examenregeling worden, onverminderd het overigens in deze wet terzake bepaalde, per opleiding of groep van opleidingen de geldende procedures en rechten en plichten vastgelegd met betrekking tot het onderwijs en de examens. Daaronder worden ten minste begrepen:

In dit aangepaste artikel zit nog een oude taalfout. Men heeft het over 'terzake', maar volgens de spellingsregels gaat het alhier om twee woorden: 'ter zake'.

A.7 Tekst wetsvoorstel rond propedeutische fase in het hbo

Het gaat om artikel 7.8 met betrekking tot het eventueel weglaten van de propedeutische fase in de hbo-bachelor-opleiding.

Hier de tekst die de wetgever voorstelt:

Uit artikel 7.8:

Indien een bacheloropleiding in het hoger beroepsonderwijs geheel bestaat uit eenheden van leeruitkomsten, kan het instellingsbestuur, in afwijking van het tweede lid, besluiten geen propedeutische fase in te stellen. Het instellingsbestuur kan daarbij onderscheid maken naar de inrichting van die opleiding, bedoeld in artikel 7.7, eerste lid.

Om allerlei formele eisen dient deze tekst te worden aangepast, te herleiden tot de wet- en regelgeving die geldt voor de propedeutische fase.

Indien het instellingsbestuur in het hoger beroepsonderwijs binnen een deeltijdse of duale bacheloropleiding een leerroute aanbiedt die geheel uit eenheden van leeruitkomsten bestaat, kan het instellingsbestuur in afwijking van het tweede lid besluiten voor deze leerroute geen propedeutische fase in te stellen.

A.8 Tekst wetsvoorstel rond propedeutische fase in het wo

Er dient een aanpassing plaats te vinden in lid 1 van artikel 7.8. Er staat nu in het wetsvoorstel:

Het instellingsbestuur kan in een bacheloropleiding in het wetenschappelijk onderwijs een propedeutische fase instellen. Indien de bacheloropleiding geheel bestaat uit eenheden van leeruitkomsten, kan het instellingsbestuur daarbij onderscheid maken naar de inrichting van die opleiding, bedoeld in artikel 7.7, eerste lid.

Dat moet bijvoorbeeld worden:

Het instellingsbestuur kan in een bacheloropleiding in het wetenschappelijk onderwijs een propedeutische fase instellen. Het instellingsbestuur kan hierbij voor een deeltijdse en duale bacheloropleiding een afwijkende aanpak hanteren als daarbinnen een leerroute kan worden gevolgd op basis van eenheden van leeruitkomsten.

A.9 Opsomming: gebruik van 'en' na een ';

7.14

2. In het studieplan is ten minste opgenomen:
 - a op welke eenheid of eenheden van leeruitkomsten het studieplan van toepassing is;
 - b de wijze waarop de student de kennis, het inzicht en de vaardigheden van een eenheid van leeruitkomsten voornemens is te gaan verwerven;
 - c de wijze waarop de student wordt begeleid; en
 - d de wijze waarop de beheersing van de eenheid of eenheden leeruitkomsten zal worden aangetoond en beoordeeld.

Aan het eind van onderdeel c dient het woordje 'en' te worden weggelaten.

Dat men als wetgever sowieso niet consequent is, laat de opsomming bij artikel 7.7 lid 4 zien. Daar gebruikt men ‘, en’.

A.10 Opsomming en ‘lettering’

m1.eenheid van leeruitkomsten: onderwijseenheid waarin een samenhangend geheel van kennis, inzicht en vaardigheden is opgenomen welke een student op een leerwegaafhankelijke wijze kan verwerven en waarvan de beheersing op een leerwegaafhankelijke wijze kan worden aangetoond;

Het is geen echte fout, maar het roept wel een vraag op nl. waarom hier gebruikmaken van ‘m1’? Het na ‘m’ invoegen van deze definitie is wel logisch, maar er had net als in allerlei andere gevallen kunnen worden gekozen voor het ‘doorletteren’ van de definities erna.

Het opmerkelijke in deze lijst is, mede in het licht van deze opmerking, dat x en x1 ontbreken en ook niet vervallen zijn verklaard. Vervolgens gebruikt men wel x2. Consequent handelen lijkt toch wel voor de hand te moeten liggen in zo’n wet.

A.11 Ontbreken ‘w’ in opsomming, zonder reden daarvoor, en een fout met een leesteken

7.13

3. In de onderwijs- en examenregeling worden, onverminderd het overigens in deze wet terzake bepaalde, per opleiding of groep van opleidingen de geldende procedures en rechten en plichten vastgelegd met betrekking tot het onderwijs en de examens. Daaronder worden ten minste begrepen:
- a. de inhoud van de opleiding en van de daaraan verbonden examens,
 - b. ...
 - v. waar nodig: de wijze waarop de selectie van studenten voor een traject als bedoeld in artikel 7.9b of voor een opleiding of afstudeerrichting als bedoeld in [artikel 7.3h](#) plaatsvindt,
 - x. de feitelijke vormgeving van het onderwijs, waaronder in ieder geval begrepen het aanbod aan premasters,
 - y. indien van toepassing: de regeling, bedoeld in [artikel 7.9a, derde lid, tweede volzin](#), en
 - z. *indien van toepassing, de wijze waarop en de termijn waarbinnen het studieplan, bedoeld in artikel 7.14a, wordt vastgesteld.*

In dit lid is in de opsomming geen ‘w’ aan te treffen. Het nieuwe onderdeel ‘z’ had dus als ‘w’ kunnen worden ingevoegd.

Vervolgens dient in het nieuwe onderdeel ‘z’ achter ‘toepassing’ geen ‘,’ maar een ‘:’ te staan, zoals bij ‘y’ te zien valt.

A.12 Omkering van documenten die worden gebruikt bij duaal

Het is van groot belang dat documenten die formeel bij een opleiding worden gebruikt, in de juiste volgorde worden vermeld - en dus ook kunnen en moeten worden ingezet. Dat speelt bij lid 3 van het nieuwe artikel 7.14a.

7.14a

- 3 De overeenkomst, bedoeld in artikel 7.7, vijfde lid, wordt, indien van toepassing, als bijlage aan het studieplan toegevoegd.

Als het gaat om een duale opleiding met eenheden van leeruitkomsten, is er tevens in formele zin sprake van een of meer overeenkomsten die voor bepaalde eenheden (en dus competenties) worden gesloten door de student, de opleiding en het bedrijf dan wel de bedrijven, nodig voor het invullen van de beroepsuitoefening in die eenheden (beroepscomponent). Het kan gebeuren dat er eenheden zijn die vallen onder zowel een duale overeenkomst als de vormgeving met leeruitkomsten. Dan hebben de duale overeenkomst en het studieplan betrekking op dezelfde studieonderdelen.

Aangezien het draait om een duale opleiding en dat daarmee de status van de student formeel is vastgelegd, heeft wettelijk gezien de duale overeenkomst voorrang op het studieplan, mede omdat de student de mogelijkheid heeft om een eenheid van leeruitkomsten om te zetten in een onderwijseenheid, maar daarmee zich niet kan onttrekken aan de duale overeenkomst.

Dit houdt in dat op basis van in lid 3 het studieplan aan de overeenkomst wordt toegevoegd en niet andersom, dus het moet dan als volgt worden verwoord:

Het studieplan wordt, indien van toepassing, als bijlage opgenomen bij de overeenkomst als bedoeld in artikel 7.7, vijfde lid.

A.13 Slordigheden bij verwijzingen naar andere onderdelen van de wet

Deze kanttekening vergt wat meer toelichting gezien het gebruik van verwijzingen naar andere leden van de wet. Dat betekent het uitvoeren van een scherpere analyse. Het gaat om het al dan niet hebben van een propedeutische fase bij bacheloropleidingen. Hier de tekst van het nieuwe lid 6 van artikel 7.7:

Artikel 7.7

6. *In afwijking van het tweede lid, kan bij de opleiding in het wetenschappelijk onderwijs beroepsuitoefening plaatsvinden gedurende de propedeutische fase van een bacheloropleiding of, indien die fase niet is ingesteld, gedurende de eerste periode in die opleiding met een studielast van 60 studiepunten, indien de beroepsuitoefening plaatsvindt binnen een eenheid van leeruitkomsten.*

In dit lid 6 wordt verwezen naar lid 2 van het artikel. Daarin wordt volledig en uitsluitend gesproken over de duale vormgeving van een opleiding. Het gaat daarbij over het feit dat de beroepsuitoefening bij een duale opleiding niet in de eerste fase van 60 punten kan worden gebruikt.

Hier de tekst van lid 2, met een aantal belangrijke bewoordingen in kleur.

Een **duale** opleiding is zodanig ingericht dat het volgen van onderwijs gedurende een of meer perioden wordt afgewisseld met **beroepsuitoefening** in verband met dat onderwijs. **Deze** beroepsuitoefening vindt in het **wetenschappelijk** onderwijs niet plaats gedurende de propedeutische fase van **een** bacheloropleiding of, indien die fase niet is ingesteld, gedurende de eerste periode in **die** opleiding met een studielast van 60 studiepunten. Het gedeelte van een duale opleiding dat bestaat uit het volgen van onderwijs, wordt aangeduid als onderwijsdeel.

Bij een duale opleiding is er sprake van beroepsuitoefening. In lid 2 begint de tweede zin met 'Deze', zodat er sprake is van een verwijzing naar een aspect van een duale opleiding, en niet van een deeltijdse of voltijdse opleiding.

De verwijzing in lid 6 naar lid 2 betreft derhalve alleen duale opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs. Maar in lid 6 staat aan het begin 'kan bij de opleiding', zonder de variant te noemen. Ook kan in dit geval niet het lidwoord 'de' worden gebruikt, maar moet het gaan om 'een'. Als er geen variant wordt vermeld, kan een afwijking van het dual zijn ook betrekking hebben op voltijd en deeltijd. Echter, bij voltijd is van het gebruik van eenheden van leeruitkomsten uitgesloten. Vervolgens wordt gesproken over 'de propedeutische fase van een bacheloropleiding', in het algemeen geformuleerd. Het gaat hier evenwel om een deeltijdse en duale bacheloropleiding.

Een andere zaak is de formulering aan het eind van lid 6 nl. dat *de* beroepsuitoefening binnen een eenheid van leeruitkomsten plaatsvindt. Dit suggereert dat er slechts één eenheid van leeruitkomsten kan zijn in de propedeutische fase, met *die* beroepsuitoefening. Er wordt bedoeld dat 'beroepsuitoefening' binnen eenheden van leeruitkomsten thuishoort. Het staat aan het begin van dit lid goed verwoord, dus zonder het gebruik van een lidwoord.

Er dient derhalve naar onze mening te staan:

6. *In afwijking van het tweede lid, kan in het wetenschappelijk onderwijs beroepsuitoefening plaatsvinden binnen een eenheid van leeruitkomsten gedurende de propedeutische fase van een duale bacheloropleiding of, indien die fase niet is ingesteld, gedurende de eerste periode in die opleiding met een studielast van 60 studiepunten.*

A.14 Periode in/van een opleiding

In lid 6 van artikel 7.7 staat 'periode **in** die opleiding'. Op een andere plek in de wet staat evenwel 'periode **van** een opleiding'. Men is dus niet consequent.

A.15 30 studiepunten per studieplan of maximaal 30 studiepunten

Het valt onder de noemer 'onduidelijkheden in de wet' maar dit aspect dient toch nadrukkelijk apart te worden behandeld.

In het voorstel wordt gesproken over een studieplan voor *maximaal* 30 studiepunten maar in de toelichting een aantal keren, zeer expliciet, *per* 30 studiepunten. Wat geldt dan straks, als dit wetsvoorstel toch in behandeling wordt genomen?

Het zal waarschijnlijk als volgt zijn bedoeld: *'De opleiding streeft ernaar om in voorkomend geval een studieplan op te stellen waarbij zoveel mogelijk eenheden van leeruitkomsten samen worden genomen, met een maximum van 30 studiepunten voor de betreffende eenheden van leeruitkomsten per studieplan'*.

Uiteraard kan dan die situatie voor een grotere eenheid apart worden opgenomen in de wet, in het geval dat.

B Gevoelige zaken betreffende het wetsvoorstel

Er zal op politiek niveau een afweging dienen te worden gemaakt als het gaat om het al dan niet aannemen van dit wetsvoorstel en het mogelijk in gang zetten van een project dat zich onder meer richt op het begrip opleiding en de varianten deeltijd en duaal. Daarom geven we in dit deel een aantal voorbeelden van de consequenties van het voorstel en de onderdelen die in ieder geval moeten worden aangepast.

B.1 Draagvlak aanwezig wetsvoorstel... na de aanpassingen? Weer internetconsultatie...

Er dient te worden aangetekend dat het draagvlak is gemeten binnen de evaluatie in 2020/21, en dat de instellingen vervolgens hebben kunnen reageren op het wetsvoorstel via de internetconsultatie. De meningen zijn dus toepasbaar op hetgeen de overheid toen in gedachten had.

Echter, met dit voorstel treden er nadrukkelijk andere zaken op de voorgrond en zullen de keuzes die door de overheid nu worden gemaakt, (heel) anders gaan uitwerken voor instellingen. Tevens zullen ze teleurgesteld zijn over het moeten terugschroeven van allerlei constructies omdat ze echt niet binnen de reguliere wet- en regelgeving passen.

Anders gezegd, het draagvlak zou opnieuw dienen te worden vastgesteld. Dat kan onder meer door het houden van een nieuwe internetconsultatie.

B.2 Twee leerroutes naast elkaar in stand houden als gevolg van het wetsvoorstel

Hoe je het ook wendt of keert, de opleiding die werkt met eenheden van leeruitkomsten dient in principe twee leerroutes (en de variaties daarbinnen) in stand te houden voor de studenten die zelf kunnen bepalen hoe ze allerlei zaken kunnen combineren. De student kan kiezen en heeft het recht bij elke eenheid in voorkomend geval om een keuze te maken uit een onderwijseenheid en een eenheid van leeruitkomsten.

Dit is het directe gevolg van het formeel positioneren van een eenheid van leeruitkomsten onder de noemer van een onderwijseenheid, het recht van de student om altijd een onderwijseenheid te volgen (voor de gehele opleiding) en het recht van de instelling om te bepalen welke onderwijs-eenheden mede als eenheid van leeruitkomsten worden aangeboden.

Je hebt natuurlijk ook vergelijkbare eenheden in de voltijd, vermoeden we. Maar als een duale of deeltijdse student geen eenheid van leeruitkomsten kan en wil doen, kun je niet zeggen dat de betrokkene die eenheid dan maar elders dient te gaan volgen. Het dwingen bijvoorbeeld van een deeltijdse student om overdag bij colleges te gaan aanschuiven, is niet correct en ook niet studeerbaar.

B.3 Deeltijd en duaal – basis van het voorstel – niet duidelijk wat de varianten inhouden

Er worden voorstellen gedaan voor de opleidingsvarianten duaal en deeltijd. In de loop der jaren is vanwege het ontbreken van de juiste wettelijke definities hiervoor in de praktijk door allerlei instellingen zelf gesleuteld aan allerlei aspecten ervan. Dat heeft geleid tot veel onduidelijkheid en het gaan hanteren van instrumenten die niet zijn toegestaan op basis van de wet. Het houdt in dat als met dit wetsvoorstel nieuwe mogelijkheden in het leven zouden (kunnen) worden geroepen, het volstrekt niet helder is waartoe dit gaat leiden bij de juiste wettelijke borging daarvan.

B.4 Geen voltijd... maar wel duaal en deeltijd voor schoolverlaters... niet dus...

Voltijdse opleidingen mogen in formele zin geen eenheden van leeruitkomsten gaan gebruiken. De reden is onder meer dat schoolverlaters nog geen werkervaring hebben opgedaan of dat op korte termijn zullen gaan doen en zij derhalve in het algemeen geen vrijstellingen kunnen krijgen of op basis van eerdere scholing bepaalde eenheden kunnen 'indikken'.

De wetgever vergeet hierbij dat duale opleidingen zijn ingevoerd als alternatief van voltijdse opleidingen, dus voor schoolverlaters, met o.a. het simpelweg hebben van dezelfde regelingen voor beide varianten.

Dat zou inhouden dat schoolverlaters geen duale opleidingen met eenheden van leeruitkomsten mogen gaan volgen, op basis van dat criterium.

Daarnaast valt te constateren dat er meer mogelijkheden worden geboden, op initiatief van hogescholen, aan schoolverlaters (mbo, havo en vwo) om direct aan een deeltijdse opleiding te beginnen.

Dat betekent dat er ook extra kaders voor deeltijdse opleidingen met eenheden van leeruitkomsten dienen te komen, gelet op de schoolverlaters.

Om maar een paar zaken te noemen, om over na te denken:

- Minimum-leeftijd, bijvoorbeeld 23 jaar...
- Minimum aantal jaren werkervaring (niet per se relevant), bijvoorbeeld 3 jaren...
- Pas mogen werken met studieplannen vanaf jaar 2...
- Alleen voor hbo-sectoren die nadrukkelijk geschikt zijn hiervoor...

B.5 Eerste periode van 60 studiepunten bij het gebruik van eenheden van leeruitkomsten

Er kan worden besloten om geen propedeutische fase in te stellen als er wordt gewerkt met eenheden van leeruitkomsten. De belangrijkste reden is dat er een studieplan wordt opgesteld per student en dat kan betekenen dat voor iedere student de eerste 60 studiepunten anders kunnen worden ingevuld, ook als er sprake is van een mix is met onderwijseenheden, de reguliere eenheden dus.

Tevens kan het inhouden dat de eenheden die in de eerste fase worden afgesproken, niet exact op 60 uitkomen. Eenheden kunnen bijvoorbeeld optellen tot meer dan 60 studiepunten als een eenheid over twee studie jaren kan zijn verspreid.

Kortom, de vraag is of hetgeen in het wetsvoorstel staat in formele en juridische zin houdbaar is. Er zou kunnen worden gesproken over het programma dat binnen het studieplan wordt vastgelegd met een minimale omvang van 60 studiepunten.

B.6 Gevaar van limitatieve opsommingen

4. Bij het vaststellen van het studieplan wordt rekening gehouden met de uitgangspositie, werksituatie, kenmerken en behoeften van de student.

De wetgever wil uiteraard zo goed mogelijk greep houden op hetgeen in de regelingen wordt vastgelegd. Tevens is een eis bij nieuwe wetgeving dat de uitwerking ervan 'controleerbaar' dient te zijn. Zo moet de Inspectie voor het onderwijs kunnen nagaan of de gebruiker zich eraan houdt en dus niet de wet overtreedt.

Het gevaar van het geven van opsommingen bij de eisen waarin iets moet voldoen, is dat er zaken worden vergeten. De gebruiker ziet een bepaald aspect er niet tussen staan en gaat er dan vanuit, al dan niet moedwillig, dat daarvan wel gebruik kan worden gemaakt of dat daarop geen controle mogelijk is dan wel zal plaatsvinden.

Op basis hiervan stellen we voor om de volgende tekst te gaan gebruiken:

4. <i>Bij het vaststellen van het studieplan wordt in ieder geval rekening gehouden met de mogelijkheden die de student voor zichzelf ziet, gelet op de studeerbaarheid van het daarmee samenhangende studieprogramma en de opties om daarin periodiek in samenspraak met de examencommissie van de opleiding aanpassingen door te voeren.</i>

B.7 Gebruik van het begrip ‘opleiding’

Er dient heel voorzichtig moet worden omgesprongen met het begrip ‘opleiding’ nu er allerlei leer-routes worden toegevoegd. De wetgever heeft het over ‘de opleiding’ in de WHW en bij dit wets-voorstel. Dat houdt in dat als dit begrip wordt gebruikt, een bepaald voorschrift geldt voor alle onderliggende varianten en leerroutes, tenzij anders is bepaald.

Laten we er dan verder altijd van uitgaan dat de varianten in het geval dat die worden verzorgd, altijd een leerroute kennen met allemaal onderwijseenheden.

B.8 Het begrip ‘leeruitkomst’

Er wordt geen definitie van het begrip ‘leeruitkomst’ opgenomen in de wet. Het gaat nu alleen om de koppeling aan het begrip ‘eenheid’, dus een combinatie bij het hebben van een ‘eenheid van leeruitkomsten’. Dat houdt in dat binnen het hoger onderwijs altijd nog kan worden gesproken over ‘leeruitkomst’, dus ook bij voltijdse opleidingen – en in combinatie met een onderwijseenheid (en dus van een ‘onderwijseenheid met leeruitkomsten’.

Het zou jammer zijn als het begrip ‘leeruitkomst’ na invoering van dit wetsvoorstel – als het dus wordt doorgezet – exclusief moet worden gebruikt voor de eenheid van leeruitkomsten. Het hebben van leeruitkomsten in een eenheid kan ook tot andere onderdelen leiden. Daarom stellen we dus ook voor om in voorkomend geval te spreken over ‘leereenheid’ in plaats van ‘eenheid van leeruitkomsten’.

B.9 Parallele studieplannen

Er wordt een studieplan gemaakt per maximaal 30 studiepunten, in het algemeen. Het is aan de opleiding om samen met de student te bepalen wel eenheden onder dat studieplan vallen. Maar het zal ook niet altijd het geval zijn dat die 30 studiepunten samenvallen met een semester, zeker als eenheden over een jaar zijn verspreid of zelfs over meerdere studie jaren.

Dat houdt in dat er meerdere studieplannen zijn en die lopen vaak parallel aan elkaar. Het vergt vervolgens een feilloze afstemming tussen de betrokken docenten om te voorkomen dat alles door elkaar heen gaat lopen.

Daarnaast kan een student te maken krijgen met vertraging, al dan niet bewust, bijvoorbeeld vanwege het niet altijd kunnen plannen van de beroepsuitoefening. In dat geval dient ook goed te worden gezien wat de consequenties zijn voor het studieplan maar tevens voor het opstellen van volgende studieplannen.

B.10 Uitkomsten experiment: opnieuw inrichten van de betrokken opleidingen

Een bijzonder aspect en gevolg van het wetsvoorstel is dat veel van de opleidingen die bij het experiment betrokken zijn, op basis van alle aanpassingen de opbouw, vormgeving en aanpak van ervan zullen moeten herzien. Zo niet, dan kan het gebeuren dat een duale of deeltijdse opleiding niet voldoet aan de wetgeving.

Dit betekent dat de overheid samen met de betrokken instellingen een plan van aanpak dient op te stellen voor deze herinrichting, waarbij de huidige studenten in principe hun opleiding kunnen afmaken.

C Bijzondere zaken betreffende het wetsvoorstel

C.1 Duaal in het wetenschappelijk onderwijs: bachelors zijn er niet

De overheid heeft een apart lid in artikel 7.7 opgenomen over het mogen opnemen van de beroeps-beoefening in de propedeutische fase van wo-opleidingen, bij deeltijd en duaal. Deeltijdse wo-bachelors zijn er nog wel, maar duale opleidingen zijn alleen te vinden in het aanbod voor de Mastergraad.

Het zou de overheid sieren om toch eens te gaan bezien waarom dit zo is, en vervolgens te besluiten om wo-duaal (nog) niet in deze regeling op te nemen. Overigens zijn we van mening dat dit sowieso niet voor schoolverlaters mogelijk dient te zijn, zoals hierboven aangegeven.

C.2 Voltijd niet... omdat...

In de toelichting staat het volgende:

Instellingen vinden het een goede ontwikkeling dat voltijdopleidingen ook op basis van eenheden van leeruitkomsten zouden kunnen worden ingericht, maar er zijn ook twijfels of de doelgroep van voltijdstudenten hiervoor geschikt is. In de internetconsultatie is door onder andere de AOb de suggestie gedaan om eerst een experiment met eenheden van leeruitkomsten voor voltijdopleidingen uit te voeren.

Het wetsvoorstel is op dit punt aangepast. Voltijdopleidingen vallen buiten de scope van dit wetsvoorstel. Het ministerie van OCW zal zich beraden over een eventuele uitbreiding naar voltijdopleidingen in de toekomst.

Heel opmerkelijk, de onderbouwing van dit besluit. Je zou eigenlijk hebben verwacht dat er een hele lange analyse in de toelichting zou zijn opgenomen, maar kennelijk is het stand van de vakbond voldoende geweest. Dat maakt ook ons zeer benieuwd naar de uitgangspunten die OCW zal gaan formuleren voor het zich gaan beraden...

C.3 Advies ATR

In de toelichting staat:

Het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) heeft de gevolgen van dit wetsvoorstel voor de regeldruk beoordeeld. Het ATR heeft in zijn beoordeling aangegeven dat nut en noodzaak van het wetsvoorstel onvoldoende helder zijn. Dit is in lijn met overige feedback ontvangen tijdens de internetconsultatie en heeft geleid tot herziening van de memorie van toelichting. Nut en noodzaak van het wetsvoorstel zijn daarbij meer nauwgezet onderbouwd.

Wat staat hier eigenlijk? Twijfelde het ATR aan nut en noodzaak als zodanig of vond men de onderbouwing ervan te zwak, om zich te laten overtuigen? In het eerste geval zou deze aangepaste toelichting, dus gekoppeld aan dit wetsvoorstel, opnieuw aan het ATR dienen te worden voorgelegd, met de vraag of er nu wel sprake is van nut en noodzaak. Want anders is het toch wel wat arrogant te noemen, door de twijfel aan nut en noodzaak alleen maar toe te schrijven aan een gebrekkige onderbouwing bij het eerste voorstel.

C.4 De kosten en extra werkdruk

In de toelichting staat:

Instellingen geven aan dat de aanvang- en ontwikkelkosten van het werken met leeruitkomsten hoog zijn. Zij zijn van mening dat er extra middelen nodig zijn om de transitie te ondersteunen. De AOb wijst er ook op dat wordt aangegeven dat de regeldruk toeneemt, maar dat er geen financiële middelen beschikbaar komen. Verder wordt de zorg geuit dat het werken met leeruitkomsten voor extra bureaucratie gaat zorgen en dit veel extra en onnodige werkdruk voor docenten kan opleveren. De internetconsultatie heeft ertoe geleid dat het wetsvoorstel op dit punt is verduidelijkt.

Is 'verduidelijkt' hetzelfde als simpelweg stellen dat er geen extra middelen zullen worden vrijgemaakt, superkort door de bocht? Er zijn volgens de overheid al voldoende budgetten beschikbaar binnen de lumpsum die instellingen ontvangen. Zou men weet hebben van die gelden, hoe ze nu worden besteed - en vaak niet (geheel) aan scholing en deskundigheidsbevordering? Heeft men dat al onderzocht?

C.5 Evaluatie

In de toelichting staat:

Dit wetsvoorstel wordt uiterlijk vijf jaar na inwerkingtreding van deze wet geëvalueerd. Het betreft immers een wijziging van de wet met ingrijpende gevolgen voor onderwijsinstellingen en studenten. In de evaluatie van dit wetsvoorstel wordt expliciet aandacht besteed aan de volgende onderwerpen: de werking van het studieplan, het valideren van leeruitkomsten, de weergave van studielast in uren, de veranderkosten voor opleidingen bij het werken met leeruitkomsten, de regeldruk voor opleidingen en studenten en het werken met leeruitkomsten in het wetenschappelijk onderwijs. Daarnaast zal ook worden gemonitord of er naar aanleiding van dit wetsvoorstel sprake is van een toename van het aantal zaken bij de civiele rechter.

Dat wil zeggen dat als het wetsvoorstel ingaat per 1 januari 2023 de evaluatie plaatsvindt tot 1 januari 2028. Dan moet er ook nog een rapport verschijnen, met vervolgens allerlei discussies, met

een voorstel voor eventuele aanpassingen, om vervolgens daarmee formeel te kunnen gaan werken. Zou het gek zijn als we dan spreken over 1 januari 2031?

Overheid, ga uw gang. Nog 8 jaren met onzekerheden over deeltijd en duaal. Het evalueren moet parallel gebeuren aan andere aanpassingen, en zie dan maar wat oorzaken en gevolgen zijn.

Kunnen we a.u.b. niet gewoon de voeten op de grond houden en de echte zaken eerst gewoon vanaf nu bij de kop gaan pakken? In deze notitie zijn voldoende aanknopingspunten te vinden.

D Alternatief

Een heel simpele oplossing is er ook... loslaten relatie studiepunten-studielast

Eigenlijk draait het wetsvoorstel maar om één aspect dat het gebruik van leerwegaafhankelijk in de weg lijkt te staan (hoewel dat in de praktijk bij deeltijd helemaal niet speelt) nl. het koppelen van de studiepunten aan een aantal klokuren studielast. Het doorsnijden daarvan lost eigenlijk alles op een eenvoudige wijze op, zonder in problemen te komen met bijvoorbeeld internationale afspraken.

Het meest simpele is om iets uit de wet te halen rond het begrip studielast dat op zichzelf niet cruciaal is en ook geen gevolgen heeft voor de uitwerking van de wet. Wel wordt daarmee voorkomen dat er voortdurend discussies worden gevoerd over de betekenis en de toepasbaarheid ervan. Het betreft het weglaten van een zin uit lid 1 van het volgende artikel, waarbij we die zin cursief weergeven, om deze vervolgens te vervangen door een nieuwe zin. Daarbij wordt lid 2 i het verlengde daarvan ook anders geformuleerd.

Nu:

Artikel 7.4. Studiepunten

1. De studielast van elke opleiding en elke onderwijseenheid wordt door het instellingsbestuur uitgedrukt in studiepunten. De studielast voor een studiejaar bedraagt 60 studiepunten. *60 studiepunten is gelijk aan 1.680 uren studie.*
2. Een opleiding wordt zodanig ingericht dat een student in staat is het aantal studiepunten te behalen waarop *de studielast voor een studiejaar gebaseerd is.*

En dan aanpassen:

Artikel 7.4. Studiepunten

1. De studielast van elke opleiding en elke onderwijseenheid wordt door het instellingsbestuur uitgedrukt in studiepunten. De studielast voor een studiejaar bedraagt 60 studiepunten. *Een studiejaar wordt zodanig ingericht dat er 1.680 uren beschikbaar zijn voor het vormgeven van een opleiding.*
2. Een opleiding wordt zodanig ingericht dat een student in staat is het aantal studiepunten te behalen *waarop een studiejaar gebaseerd is.*